

«پرسشگری»

آموختنی‌ها

- ۱ آشنایی با دانشمند ایرانی «ابوریحان بیرونی»
- ۲ تقویت روحیه پرسشگری
- ۳ تشخیص عناصر سازنده جمله
- ۴ تأثیر علم در بهتر زندگی کردن

جعبه کلمات

کلمات مترادف

عجیب: شگفتا، اور - غیر عادی
 غریب: ناشناخته
 معلق: ...
 فیلسوف: دانشمند علم فلسفه
 جاهل: نادانی
 واپسین: آخرین
 بالین: ...
 گریزان: فراری
 در گذرم: از دنیا بروم، بمیرم
 پژوهشگر: محقق
 فلان: اشاره به شخص نامعلوم

کلمات متضاد

بیماری = سلامتی

کلمات هم خانواده

شبهه، شباهت، تشبیه
 کاشف، کشف، اکتشاف

گرای: روی پیلور، ایمان پیلور
 میاسای: آسوده نباش، غافل نشو
 گمان: ...
 بسی: بسیاری
 بی رامش: ناآرام
 کردگار: آفریننده، خداوند
 هوا: میل، شوق
 صدمه: ...
 دانش‌اندوزی: اندوختن دانش

فزای: بیفزای، اضافه کن
 رامش: آرامش، آسودگی
 میفکن: ...
 ناخوش: بد، ناخوشایند
 بیکاری: بی حاصلی
 حمد: ...
 یکتا: یگانه، از صفات خداوند
 نهاد: ...
 محروم: بی نصیب
 همواره: همیشه
 روی دادن: ...

مرده = زنده

برنا = پیر

جاهل = عاقل

تعلق، معلق، متعلق

جاهل، جاهل، مجهول، جهالت
 فیلسوف، فلاسفه، فلسفه

در دنیا، هزاران سوال پرسیده نشده و گم شده وجود دارد؛ ولی دانشمندان و پژوهشگران، همواره دنبال پرسش های خود می روند و آن قدر می گردند تا پاسخ آن ها را پیدا کنند.

یکی از بزرگ ترین دانشمندان و فیلسوفان ایرانی «ابوریحان بیرونی» است که کتاب های زیادی درباره ی مسائل گوناگون نوشت. همدی زندگی ابوریحان در راه گسترش و رشد علم و دانش سپری شد. این دانشمند بزرگ همواره در جست و جوی علت اتفاقاتی بود که در اطرافش روی می داد. او به کشف چیزهای ناشناخته، علاقه ی بسیار داشت و از نادانی و جهل، گریزان بود.

وی در واپسین لحظات زندگی خود نیز در پی دانستن و علم بود تا جایی که یکی از دوستان دانشمندش که برای احوال پرسى بر بالین او آمده بود؛ ابوریحان با حالت بیماری از او در مورد مسائل علمی توضیح خواست.

دوست دانشمند به او می گوید: «دوست گرامی اکنون چه جای پرسش است!» ولی ابوریحان می گوید: «کدام یک از این دو بهتر است: این که مسئله را بدانم و بیبرم یا نادانسته و جاهل، درگذرم؟»

بخوان و بدان

درنا: برنا به این کلمه ها دقت کن:

امروز پدر مشغول دیدن مسابقه والیبال بود که برنا از مدرسه رسید. پدر وقتی او را دید با خوشحالی گفت: «تیم ایران بلزی را برد». برنا که از جریان مسابقه خبر نداشت؛ پرسید از کی برد؟ پدر گفت: «از تیم کشور همسایه». در همان موقع مامان صدای برنا را شنیده بود آمد و گفت: «پسرم خسته نباشی؛ برو دستانت را بشوی و بیا ظرف غذایی را که گذاشتم بردار بخور». برنا که خیلی گرسنه اش بود، دور و برش را خیلی گشت ولی ظرف غذا را ندید گفت: «مامان! کجا گذاشتی؟». مامان گفت: «روی میز». در حالی که ظرف غذا را از روی میز برمی داشت به مامانش گفت: «مامان بهتر نبود جمله را کامل می گفتم تا این قدر دنبالش نگردم؟». یعنی ظرف غذا را روی میز گذاشتم.

مامان که متوجه منظور برنا شد، گفت: «بله پسرم! ما باید جمله ها را کامل بیان کنیم. تا بتوانیم منظورمان را درست برسانیم».

گاهی جمله‌ها با داشتن سه بخش کامل نیستند و به یک قسمت دیگری هم نیاز دارند تا پیام خود را به طور کامل برسانند. که به این قسمت «قید» گفته می‌شود.

مثال: مرضیه کیف زیبایی، به مادرش هدیه داد.
سعید درس امروز را از دوستش یاد می‌گیرد.

املا دان

یکی دیگر از روش‌های تقویت املا، ساخت کلمه با حروف در هم ریخته است.
الف: با حروف به هم ریخته‌ی داخل پراتنز با توجه به متن واژه‌ی مناسب بساز.

یکی از دانشمندانی که همیشه تشنه‌ی یادگیری و (ای ن د ش ا ز و ن ا د) **دانش** (ابوزری) بود،
ابورحان بیرونی است. او یکی از بزرگترین ریاضی‌دانان و (و ل ن ی س ف ا ف) **فیلسوفان** ..
ایرانی است که کتاب **های** زیادی درباره‌ی مسائل گوناگون نوشت. همه‌ی زندگی ابورحان در
راه (س ش ت گ ر ا) **لیسرتش** و رشد علم و دانش (ای پ س ر ا) **سپریکا**
شد. این دانشمند بزرگ همواره در جست و جوی علت اتفاقاتی بود که در اطرافش روی می‌داد.
او به کشف چیزهای ناشناخته (ع ق ا ل ع ه) **علاقه** بسیار داشت و از نادانی و (ه
ل ج) **جهل** (ای ن ز ا گ ر ا) **خریزان** بود. هنگامی که سال‌های عمر او به
هفتاد و هفت رسید و در بستر بیماری، واپسین لحظه‌های زندگی را (د ن ی ذ گ م ی ی ا ر ا)
ی.ا. بند برید دوستی دانشمند برای (ای پ ل ح ا ا و س) **اجوال جوی**، بر بالینش آمد.
ابورحان با همان حالت بیماری با کلمه‌هایی بریده و کوتاه از او خواهش کرد که پاسخ یکی از مسائل
علمی را (ح ض ی و ت) **بوضیح** دهد.
دانشمند گفت: «دوست گرامی! اکنون که در (ا ر ت ب س) **بسی** بیماری هستی، چه
جای این پرسش است؟»
ابورحان با ناراحتی پاسخ داد: «کدام یک از این دو بهتر است: این که (س ن ل م ه) **مسئله**
را بدانم و بپریم یا ندانسته و جاهل، (ا گ ذ د ر م ر ا) **درندم**؟»

علوی

ب: درس رابخوان و در جاهای خالی کلماتی را قرار بده که حروف داده شده در آن‌ها وجود داشته باشد.

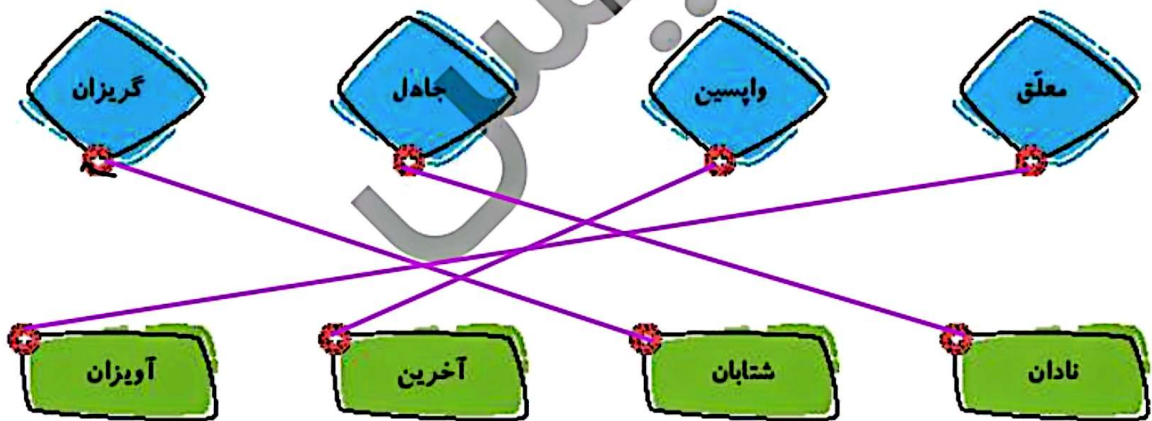
بعضی	بعد	علامت	ع
علت	علم	معلق	
همیشه	باحوش	مهربان	ه
دستفاهی	صفتاد	نشئه	

پ: با توجه به متن درس برای هر یک از حروف کلمه پیدا کن و بنویس.

ش	ر	ت	س	ی	گسترش
بزرگداشت	ابورحمان	نشئه	ضلیسوفان	مهربان	
ت	م	ا	ل	ع	علامت
اتفاقاتی	دانشندان	اطرافش	دندان	علم	

تمرین

کلمات هم‌معنی را به هم وصل کن.

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آنها را بنویس.

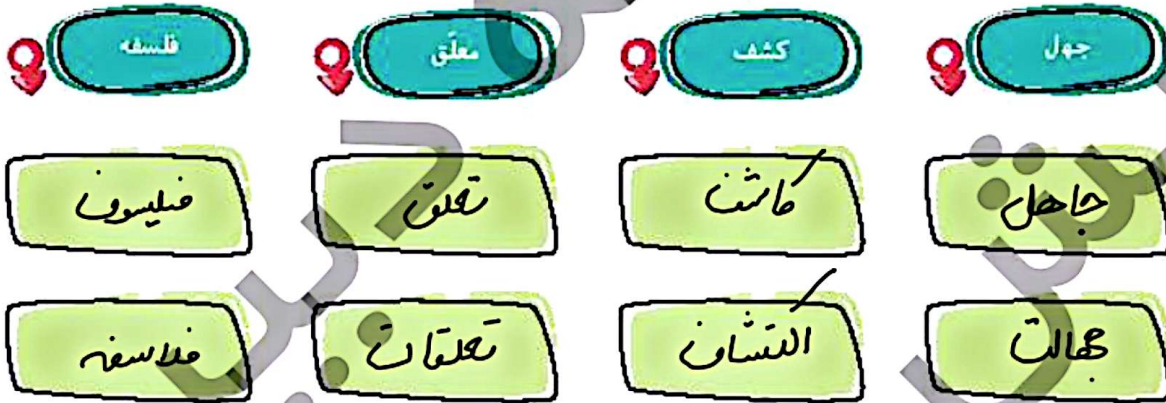
الف: همی زندگی ابوریحان در راه گسترش و رشد علم و دانش سپری شد.

ب: هر کودک حق ندارد آزادانه فکر خود را به دیگران بگوید.

پ: کلمه‌ی «مسائل»، جمع واژه‌ی «مسئله» است.

ت: گوش انسان‌ها منتظر هزاران سؤال است.

۳ کلمات هم خانواده را در جاهای خالی بگذار.

۴ نمودار جمله‌های زیر را کامل کن.

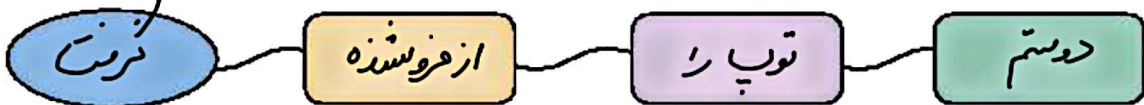
الف: دانش آموز ورقه را به معلمش داد.

ب: مادر فرزندش را در گهواره خواباند.

پ: دوستم توپ را از فروشنده گرفت.

۵ با ترکیب کردن واژه‌های داده شده چهار کلمه جدید بساز.

احوال پرسی، ریاضی دادن، دانش اندوزی، باجوش

با دو تا از کلمه‌ها به دلخواه، یک متن درباره‌ی «دانشندان، بنویس».

به همراه دانش آموز

۶ شعر زیر را با خط خوش کامل کن و به سوالات پاسخ بده.

توانا بود هر که دانا بود
 به دانش خردی و به بی‌دانی گمراهی
 بیایم و لبش ز جگر دانش
 میسای از مخرجش یک زبان
 ز دانش دل پیر مریا بود
 که او باد جان تو بار حتما
 بیای ز هر دانشی
 ز دانش میفتن دل اندر زمان
 الف: این شعر زیبا، سروده‌ی کدام شاعر ایران‌زمین است؟
 ب: چند کلمه از این شعر را که تا حالا نشنیده‌ای، بنویس و معنی کن.

مزدان

مزدی

رامش

خداوند

اصفانه‌کن

رامش

ب: در کدام بیت‌های شعر «خرد و دانش، ردیف به کار رفته است؟ ... بیت اول، سپاس ...

بیشتر بدانیم

در بعضی مواقع فعل با توجه به جمله می‌تواند معانی متفاوت داشته باشد مانند:

او دستش درد گرفت. آسمان گرفت.
درنا دلش گرفت. او حقوق گرفت.

با استفاده از روش «پر سشگری، درباره‌ی «ابوریحان بیرونی، اطلاعاتی بده.

پر کرده دانش آموز

با توجه به سوالات داده شده، پاسخ مناسب را انتخاب کن.

- الف: «خورد» در کدام گزینه به معنی «لغزید» است؟
 (۱) علی غذا خورد. (۲) او غصه خورد.
 (۳) زاغ گول خورد. (۴) برنالیز خورد.
- ب: کدام یک از کلمات زیر غیر ساده نیست؟
 (۱) ناراحتی (۲) گریست
 (۳) گوشواره (۴) پژوهشگر
- پ: در کدام گزینه، تضاد (کلمات مخالف) وجود دارد؟
 (۱) توانا بود هر که دانا بود.
 (۲) تن مُرده، چون مرد بی‌دانش است.
 (۳) ز دانش دل پیر برنا بود.
 (۴) که نادان به هر جای، بی‌آرامش است.
- ت: در کدام گزینه شباهت به کار رفته است؟
 (۱) تن مُرده، چون مرد بی‌دانش است
 (۲) چه ناخوش بود، دوستی با کسی
 (۳) ز دانش میفکن، دل اندر گمان
 (۴) به دانش فزای و به یزدان گزای
- ث: بیت زیر از جمله تشکیل شده است؟
 «بیا موز و بشنو ز هر دانشی بیایی ز هر دانشی، رامشی»
 (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

متن زیر را بخوان و به سوالات پاسخ بده.

روزی ابن سینا از جلوی آهنگری می‌گذشت، کودکی را دید که مقداری آتش نیاز دارد تا به خانه ببرد. آهنگر به پسر بچه گفت: باید ظرفی را از خانه بیاورد تا آتش را داخل آن بریزد. اما پسر بچه ابتکار جالبی به ذهنش رسید و مقدار خاک از زمین برداشت و در کف دستش ریخت به آهنگر گفت: این هم ظرف آتش را درون آن بگذار. ابن سینا که خودش نابغه بود متوجه خلاقیت و قوه بالای تجزیه و تحلیل این پسر بچه شد و به دنبال پدر و مادرش رفت و فهمید که این پسر بچه زرتشتی است. بوعلی از پدر و مادر آن بچه خواست که پسرشان را برای تعلیم به او بسپارند و آن‌ها هم قبول کردند. آن پسر بچه مدتی بعد از شاگردی نزد بوعلی مسلمان شد و از دانشمندان بزرگ گردید. نام آن بچه به‌نیار است! (همان کسی که اگر شنیده باشید روزی به خاطر نبوغ بالای بوعلی به وی پیشنهاد داد که ادعای نبوت کند و بوعلی با امتحانی ساده او را متوجه اشتباهش کرد).

الف: پسر بچه چه ظرفی برای آتش آماده کرد؟

مقداری خاک از زمین برداشت.

ب: از کجای داستان متوجه شدیم که پسر بچه خلاقیت دارد؟

حظ سوار ریختن آتش.

پ: کلمه «آنها» که در متن مشخص شده به چه کسی اشاره دارد؟

مادر و پدر پسر.

ت: در مورد شاگرد بوعلی تحقیق کن و اطلاعات به دست آمده را در پاکت‌نامه

بگذار و به کلاس بیاور.

